

Educatieve spulledozen

Tot de jongste activiteiten van de Educatieve Dienst van het Rijksmuseum behoort de ontwikkeling van zogenoemde spulledozen. Dat is de Rijksmuseum-vertaling van de in internationale museumkringen als *kit* bekend staande nieuwe vorm van dienstverlening. In de eerste jaren van de Dienst (zie *Bulletin* 18 (1970), afl. 3) werden veel activiteiten aan mogelijke gebruikers aangeboden van het museum uit. Het zijn nu de gebruikers, die steeds meer en vaker aan het museum vragen activiteiten voor hen te ontwikkelen. Dat is een internationale ontwikkeling en daarom ook houdt ICOM zich er intensief mee bezig. In het ICOM-committee for Education and Cultural Action (CECA) houdt een van de vier werkgroepen – Working Party on Kits – zich bezig met, inderdaad, kits. Men heeft gezocht naar een definitie en er werden een aantal eigenschappen geformuleerd. Binnen het activiteitenveld van museums en andere culturele instellingen kan een kit gedefinieerd worden als een *portable unit capable of serial production which is available for loan, hire, or sale*. Wat de eigenschappen betreft:

een kit beantwoordt aan speciale behoeften van onderwijs en opvoeding, en wordt in het bijzonder samengesteld om individuele en collectieve zelfwerkzaamheid te bevorderen; de elementen in een kit worden gekozen in relatie tot een bepaald thema;

het thema en de elementen van een kit worden geselecteerd in samenwerking tussen museummensen, pedagogen en specialisten uit andere disciplines, alles met het oog op behoeften van gebruikers en toekomstige gebruikers;

voordat een kit in serie geproduceerd wordt, worden de verschillende gebruiksmogelijkheden ervan getest;

een kit bevat origineel materiaal, of vervangend materiaal (replica's, facsimile's, reproducties), audio-visueel materiaal (grammofoonplaten, geluidsbanden en -cassettes, dia's, film, video-registraties), eenmalig materiaal voor direct gebruik (werkboekjes, reproductie-knip-bladen), aanwijzingen voor didactisch en praktisch gebruik.

Zo gedefinieerd en geproduceerd kan een kit dan een totale reizende tentoonstelling zijn,

vooral nuttig in dun bevolkte, museum-arme gebieden. Het zal duidelijk zijn dat in een klein, museum-rijk land als het onze, zulke kits best nuttig kunnen zijn, mits aangepast aan de specifieke eisen die de museum-situatie in ons land stelt. De spulledozen van het Rijksmuseum dienen ter voorbereiding, door leraren en groepsleiders, van een collectief bezoek aan een bepaalde afdeling of verzamelings-eenheid van het museum. Tot op heden zijn er drie spulledozen ontwikkeld: *Met de muziek mee* (waarin van allerlei zit wat in onze verzameling – op schilderijen en objecten van kunstnijverheid – te maken heeft met muziek, muzikanten en instrumenten), *Pruikentijd* en *Nova Zembla*. Het zijn lichte, goed verpakte plastic dozen, die het materiaal bevatten dat ook door CECA is opgesomd, en die scholen van de Educatieve Dienst kunnen lenen, soms ook huren of kopen. Er zijn prototypen gemaakt, die als testmateriaal zijn uitgezet. Daar kwamen gegevens uit, die leidden tot verbetering en aanpassing.

In die spulledozen vindt de gebruiker dan:

1. *materiaal, geproduceerd door het museum*, zoals Rijkskijkers, Kunstrips, catalogussen van (delen van) de verzameling, affiches, prentbriefkaarten;
 2. *materiaal, geproduceerd door de Educatieve Dienst speciaal voor de dozen*, zoals informatiebladen, commentaren bij afbeeldingen, verwijzingen naar andere museums, aanbevelingen m.b.t. en musicassettes van muziek-uit-de-tijd, projectpakketten met verwerkingsmateriaal, literatuur- en verkooplijsten;
 3. *materiaal, geproduceerd door derden*, zoals literatuur van allerlei uitgeverijen, w.o. uitgaven van Openbaar Kunstbezit, (tentoonstellings)catalogussen van andere museums, fotocopiëren van literatuur-uit-de-tijd, van documenten, kaarten, krantenberichten, -artikelen en advertenties, diaries (soms met viewer), prentbriefkaarten, recepten- en gezelschapsspelletjes uit-de-tijd.
- Er is op dit moment een aantal spulledozen over andere thema's in voorbereiding en de serie-productie van de bestaande wordt op steeds groter schaal voortgezet. Het beleid van het Rijksmuseum heeft het de

Spulle dozen, samengesteld door de Educatieve Dienst
van het Rijksmuseum, Amsterdam.

Educatieve Dienst mogelijk gemaakt zijn activiteiten met deze vorm van dienstverlening uit te breiden, waardoor dit museum zich ook in dit opzicht manifesteert als een modern museum voor oude kunst.

GERARD J. VAN DER HOEK